

Emily Koch

Als ik doodga
voor ik opsta

VERTAALD DOOR
SJAAK DE JONG

2018 Prometheus Amsterdam

Het Brein – is wijder dan de Lucht

Want zet ze zij aan zij

Het een omvat het ander

Gemak – en Jou erbij –

Emily Dickinson (vertaling Peter Verstegen)

Je weet pas hoe donker de nacht is als je er niet in kunt praten.

Julia Tavalaro

Ze ruikt nog naar slaap. Met haar in mijn armen laat ik me tegen de afwasmachine zakken en kijk naar de kreukels in het zwart-wit gestreepte T-shirt waar het haar spijkersshort raakt, naar de kromming van haar bleke benen in de richting van haar enkels. Ze slaat haar armen niet om mij heen. Om haar een zoen te kunnen geven haak ik een vinger onder haar kin en probeer haar gezicht naar me op te heffen. Liet ze het maar toe, dan hield het wel op. Ze aarzelt, drukt haar wang tegen mijn hand: warme adem tegen mijn huid. Ik krijg het idee dat ze toe gaat geven, ze is het ook beu. Ik weet niet eens meer waar het mee begon. Zij wel?

Maar ik heb het mis. Ze legt haar hand tegen mijn buik en rukt haar hoofd los van mijn vingers. Haar blonde haren zwiepen voor haar ogen. 'Niet doen,' zegt ze.

Ze duwt me van zich af, keert zich naar de keukentafel en pakt een lepel. Met snelle bewegingen van haar kleine handen schept ze koolsla op de ham van de half afgemaakte sandwich en drukt de andere witte boterham erbovenop. Bruusk snijdt ze het geheel diagonaal doormidden. Ze weigert in mijn richting te kijken, maar weet dat ik haar gadesla. Met vertrokken gezicht geeft ze het mes een tweede, onnodige zet.

'Doe nu niet zo.' Ik duik in elkaar in een poging mijn gezicht op dezelfde hoogte te brengen als het hare, in een poging haar blik te vangen. Ze kleurt licht. 'Ga toch mee. We doen een paar eenvoudige routes, je kunt het nog eens proberen. De vorige keer vond je het l...'

'Het is jouw ding, Alex. Ik hoef het niet ook te willen.' Ze wikkelt haar sandwich strak in meerdere lagen huishoudfolie, waarmee ze de ziel eruit perst, en gooit hem in haar rugzak. Er zit al een fles water in, plus de feloranje Ordnance Survey-kaart van de Quantock Hills

die ik haar de avond ervoor uit de boekenkast heb zien pakken.

‘Het is gewoon leuk om je erbij te hebben,’ zeg ik terwijl ik achter mijn rug mijn armen strek en mijn schouders beweeg. Ik voel me sterk, ben toe aan een lekkere dag klimmen in de Gorge. Ik kijk uit naar de pijn straks, naar het vertrouwde gevoel van een fors belast lijf. ‘Als je niet omhoog wilt, doe je het niet.’

Ze ritst de rugzak dicht, loopt naar de kast en pakt haar loopschoenen, waarbij ze die van mij er ook uit laat vallen.

Ik slik de vraag in of ze die nog gaat oprapen. Ervoor in de plaats komt: ‘Toe nou, op deze manier wil ik niet weg vandaag.’

Misschien is ze vanavond wat milder. Met een lange wandeling komt ze wel weer bij zinnen.

Ik denk aan de brief. Ik moet het er met haar over hebben, maar niet als het zo gaat tussen ons. Het moet op het juiste moment.

Inmiddels zit ze op een knie haar schoenen aan te trekken. Boos stampt ze haar voeten erin en valt er bijna bij om. Ik wacht er nog maar even mee, geef haar de tijd om me opnieuw aardig te gaan vinden en probeer tot haar door te dringen als ze goed van zin is. Ze staat op, bekijkt zichzelf in de spiegel bij de voordeur, en zonder een lachje naar haar spiegelbeeld doet ze lipbalsem op.

Of moet ik het nu doen, nu het nauwelijks erger kan?

‘Bea, ik wil iets...’

Ze komt mijn kant op maar kijkt me niet aan, grijpt de rugzak die bij mijn voeten staat, en als ze dan op de klok boven het aanrecht kijkt, doe ik dat ook. Nee, het is het verkeerde moment. Ik zou Eleanor en Tom voor halfacht komen ophalen. Bovendien denk ik er liever niet over na. Ik ben aan rust toe. Het zweet breekt me uit bij de gedachte aan die brief, aan de beschuldigende woorden. Bliksemsnel komen de vragen voorbij die me van mijn werk hielden, die me prikkelbaar maakten als Bea in de buurt was en mijn slaap verstoorden. Wat heb ik teweeggebracht?

Komt nog wel. Dat is van later zorg.

Met haar rugzak over de ene schouder pakt ze de autosleutels uit de

schaal onder de spiegel en doet de deur open.

'Fijne dag,' zeg ik. Ik doe nog steeds mijn best, hoewel ik ook wel zin heb om een snedige opmerking te maken en de deur te blokkeren tot ze me ziet staan. Hoe komt het toch dat ik telkens weer de eerste stap moet zetten om het goed te maken? Het is zeker niet zo dat het altijd aan mij ligt. 'Het zou best wel een warme dag kunnen worden. Heb je echt genoeg drinken bij je?'

Ze blijft nog even staan, laat met haar rug naar me toe haar hoofd tegen de sponning rusten. Dan gaat ze naar buiten en trekt de deur achter zich dicht.

Niet eens een afscheidsgroet.

‘**E**n hoe open je?’
 Dat was altijd de eerste vraag van mijn chef als ik de nieuwsredactie binnenliep. Hij stelde hem zonder zijn glimmende kale kop van zijn computerscherm af te wenden. Terwijl zijn angstwekkend sprietige vingers over het toetsenbord roetsjten vormde zijn vooruitgestoken loshangende onderlip onhoorbaar de woorden die hij intikte. Van mij werd verwacht dat ik het antwoord er meteen uit spoot. De regel die boven mijn stuk kwam. Wat je in de kroeg als eerste tegen je vrienden zou zeggen om hun aandacht te krijgen. Het belangrijkste wat je de lezers wilde meedelen, waardoor ze in elk geval de strekking meekregen als ze niet verder lazen.

Als groentje in het vak stamelde ik een paar zinnen, mijn ogen op de bruine tapijttegels gericht en zwetend in mijn mooie pak, in de hoop dat een ander er dan tussen sprong en zei hoe ik moest beginnen. Soms was ik Bills geblaf voor en vroeg ik: ‘Wat vindt u dat ik eruit moet lichten?’ Het had een paar keer gewerkt, maar op een gegeven moment ging hij zich eraan ergeren. Dan sleurde hij moeizaam zijn blik weg van het beeldscherm, rolde schoppend zijn kantoorstool onder zijn bureau vandaan, vouwde zijn handen over zijn fitnessbal van een buik en zei: ‘Dat weet ik niet, Alexander. Zeg jij het maar. Moet ik je handje vasthouden, schat?’

Toentertijd dacht ik nooit voor iemand minder respect te zullen hebben dan ik op dat moment voor Bill had en dat niemand me ooit moedwillig zo zou vernederen als hij op dat moment deed. In beide gevallen is mijn ongelijk bewezen.

Wanneer ik dan, zoals altijd gebiologeerd door zijn verontrus-

tend roze kwabbige kop, een tweede poging ondernam, volgde zijn lievelingsonelineer, die hij – ook toen ik al prachtige teksten wist af te leveren – met graagte de hele redactie rond schreeuwde: ‘En zal ik dan ook je kont afvegen?’

Gezien de toestand waarin ik nu verkeer, ontgaat me de ironie van die laatste vraag niet. Hoewel ik hem vier jaar lang ongeveer eens per week hoorde stellen, is het nooit bij me opgekomen dat ik voor mijn dertigste echt iemand nodig zou hebben om dagelijks mijn stront op te ruimen.

Gaandeweg leerde ik mijn intro's te bedenken wanneer ik na een persconferentie terugliep naar de redactie of na een interview terugreed. Wat vond ik zelf het spannendst? Welk stukje nieuws had het meeste gewicht, hield me het meest bezig? Hoe kreeg ik twee, misschien drie aspecten van iets in een intro van hooguit vijftwintig woorden? ('Hou het kort, hou het sexy,' gromde Bill telkens weer.) Zo wist ik, eenmaal aangekomen in het pand van de *Bristol Post*, welke kant het op moest en kon ik meteen aan het schrijven slaan.

Maar ik worstel met het intro hiervan. In gedachten hoor ik het Bill zeggen: meteen doorstoten naar het drama. Hoe ik in het ziekenhuis terecht ben gekomen, het onrecht, de treurnis, het bedrog, al die dingen. Maar mijns inziens blijf ik daarmee aan de oppervlakte. Het verhaal dat ik eigenlijk wil vertellen komt neer op één vraag: wat staat me nu te wachten?

De opening die Bill zou willen zou ik zo opschrijven. Maar de versie die ik wil? Die is moeilijker. Het probleem is: je weet pas waarmee een verhaal moet beginnen als je weet hoe het afloopt. Ik heb dus twee versies klaarliggen:

Medisch wonder: na twee jaar in coma te hebben gelegen wacht een inwoner van Bristol een emotioneel weerzien met zijn familie.

En:

De klimsporter uit Bristol die na een val in de Avon Gorge twee jaar in coma heeft gelegen is overleden.

De mensen denken dat er achter mijn ogen duisternis heerst.

Ze denken na mijn ontwaken een gat van maanden te moeten invullen. Ze zijn er natuurlijk van uitgegaan dat ik zou ontwaken. In het begin. Maar nadat er zo'n beetje een jaar was verstreken – toen ik de verpleging voor de tweede keer sinds het begin van mijn verblijf hier hun plannen voor oudejaarsavond hoorde bespreken – toen wist ik het. De stemming van mijn vader en zus was omgeslagen. Ik hoorde het in hun stem wanneer ze aan mijn ziekenhuisbed kwamen. Verwachtingsvolle vastberadenheid veranderde in moedeloze twijfel.

Hoop op een Afloop – welke dan ook – jakkerde nek aan nek voort met Hoop op een Teken van Leven. Zou het een andere race zijn geworden als ze hadden geweten wat er speelde toen het startschot viel? Wie zal het zeggen? Zoals het ervoor stond, kwam de Hoop op een Afloop op kop te liggen.

En kun je het ze kwalijk nemen? Zo op het oog moet er geen leven in me zitten. Ik kan niet praten, kan me niet bewegen. Ik kan ze niet duidelijk maken dat ik elk woord hoor dat ze zeggen.

Mijn oude, vertrouwde leven is kort na mijn zeventwintigste verjaardag geëindigd. Nu vloeien de uren, dagen en maanden samen tot een kunstje dat de tijd me flikt, waardoor ik alleen zeker weet dat ik twee keer een Kerstmis bij bewustzijn was – het ontgaat je niet wanneer een kerstkoor alle bedden op de afdeling langsgaat – en aanneem dat ik tot dusver een paar jaar gevangen zit. De medici en verpleegkundigen bezigen onder meer de termen 'coma' en 'vegetatieve toestand'. Ze hebben er geen idee van dat ik bij bewustzijn ben; de testen tonen niet de hersenactiviteit waarvan ik zo ontzettend graag wil dat ze die zien.

Ik weet zelf evenmin wat me mankeert. Hoe kan ik tegelijkertijd verlamd zijn en voelen dat een verpleegster me aanraakt? Hoe kan ik tegelijkertijd een kasplantje lijken en feitelijk alles begrijpen wat er gebeurt? Soms gaan mijn ogen vanzelf open. Van de artsen krijgt mijn familie dan te horen: 'Dat zijn dingen die gebeuren, niets om je over te verheugen.' Maar hoe leggen ze dan uit dat er zomaar van die heerlijke momenten zijn dat ik wel kan zien? Comapatiënten zien toch niet? Oké, ik zie niet goed. Ik zie silhouetten, grijstinten. Veranderingen in het licht. Geen gezichten of gelaatstrekken. Geen kleuren. Maar evengoed, bij een coma verwachtte ik toch iets anders.

Ik vraag me af of ik de enige op aarde ben die zo is. Een medisch verschijnsel waarvan men het bestaan niet eens kent.

Het leidt allemaal naar één ding: het besluit van mijn familie of ze de stekker eruit moeten trekken of niet. Uit wat de artsen zeggen maak ik op dat ik niet aan apparaten vastzit die me in leven houden. Strikt genomen is er dus geen stekker om eruit te trekken, maar ik heb inmiddels begrepen dat ze mensen als ik ook op andere manieren kunnen laten verdwijnen. Ik vecht voor mijn leven, vecht om in leven te worden gelaten. Ik moet bewijzen dat er iets is wat het verdient te worden gered.

Ik heb geprobeerd te bewegen: niets. Ik kan mezelf niet eens met mijn ogen laten knippen. Ik heb geprobeerd te praten: niets. De artsen bespeuren geen enkele fysieke vooruitgang. Maar stel dat ik op een andere manier kan laten zien dat mijn geest het doet? Dat ik mijn hersenen zoveel mogelijk kan laten draaien, dat ik door kan gaan met denken, dat ik mijn brein in beweging kan houden? Dan verandert er misschien iets. Mijn brein zou mijn lijf kunnen opstarten. Misschien zien ze de volgende keer dat ze me de MRI-scanner in rijden wel iets.

Misschien grijpen ze me dan bij mijn hand of de kraag van deze kamerjas – mij maakt het niet uit – om me uit deze kerker te sleuren. Reiken ze me mijn kleren aan, geven me mijn ontslagformulier, zetten ze de deur open en laten ze me gaan. Misschien

zeggen ze dan iets tegen me, behandelen ze me wel als een echt mens. Er moet een manier zijn.

Zo lig ik er dus bij: ik vertel mezelf mijn eigen verhaal en hou mijn brein daarmee draaiend. Vroeger zou ik het een prachtklus hebben gevonden. Het heeft body, er is genoeg om me in vast te bijten, zowel waar het gaat om mijn duistere tijd in het ziekenhuis als om het duistere beginpunt ervan.

Sommige details had ik omzichtig moeten verwoorden om ze voorbij de eindredacteur te krijgen. Ik had juridische obstakels moeten omzeilen om de rechtsgang niet te beïnvloeden. De krant had uitgepakt, misschien wel twee dagen achter elkaar als ik de zaak van voldoende kanten belichtte. De landelijke pers zou het hebben opgepikt en het stuk zou me prijzen hebben opgeleverd. Zo'n scoop kan het begin zijn van een glanzende carrière.

Het voelt als toen ik vroeger kopij inbelde, toen er nog personeel was dat die opnam. Toen we onze artikelen nog niet rechtstreeks naar de nieuwsredactie mailden. Ik heb af en toe nog de neiging om wat jargon te gebruiken, om me met dat extra laagje te focussen en mijn brein net dat beetje harder te laten werken. Ik zou 'punt' kunnen gaan gebruiken om het einde van een zin aan te geven. 'Alinea' voor een nieuwe alinea en 'stop' aan het einde van een stuk. Punt. Maar ik zal me die moeite waarschijnlijk niet aldoor getroosten. Punt. Dit verhaal wordt niet zo'n kort 50 woordenstukje. Punt. Dan zou het wel eens langdradig kunnen worden. Punt. Alinea.

Maar soms laat ik me graag meevoeren in dat scenario. Sta ik mezelf toe te denken dat ik niet helemaal alleen ben en niet in mezelf praat. Dan beeld ik me in hoe het vroeger ging. Ik zit in mijn auto, die geparkeerd staat bij een eethuisje in Fishponds waar net een moord is gepleegd: een afwasser heeft zijn baas neergestoken omdat hij niet kreeg uitbetaald, en dat pal voor de neus van ontstelde patatklanten. Ik heb de kapper aan de overkant gesproken, die me helemaal in tranen vertelde dat de dode

'helemaal top' was, 'zo iemand die altijd even binnenwipte voor een praatje'. De normale dingen.

Een moord, zo heb ik in mijn tijd als verslaggever geleerd, is van ingrijpende invloed op heel normale mensen. Niet alleen op degenen van wie jij vindt dat ze het verdienen. Niemand denkt zoiets ooit mee te maken, en dan gebeurt het toch.

'Ik wil een stukje doorgeven,' zeg ik. Een meisje met een zwaar Bristols accent neemt opgewekt op: 'Goie morgen! En waar zit jij?' Ze heeft haar headset op en terwijl ik mijn tekst oplees, raast ze met gelakte nepnagels over haar toetsenbord. Ze onderbreekt me nu en dan om een zin te checken, om te zeggen dat ik een woord dubbel heb gebruikt of dat ze me niet verstaat omdat het te hard waait, maar buiten dat zegt ze alleen 'Hm. Ja. Ga verder', om dan uiteindelijk de verbinding te verbreken. En dat wil ik op het ogenblik, ik wil geen vragen, geen eisen. Ik wil uitleggen dat ik aan al mijn zekerheden ben gaan twijfelen, dat het verschrikkelijk is om erachter te komen dat een ander je kwaad wil doen. Ik wil alleen maar praten.

Dat lieg ik. Ik wil niet 'alleen maar' praten. Het doet pijn, fysiek pijn, om na te denken over wat ik allemaal wil.

Als ik had geweten dat deze hele toestand in het verschieft lag, had ik ontzettend veel meer gedaan. Was ik vooropgegaan in de zwaarste klim van de Gorge. Had ik me opgeworpen als presentator van een reisprogramma op tv waarin ik door verre woestijnen trok om er halverwege een verlaten bergflank de oorspronkelijke bewoners te interviewen. Ik had de Mount Everest beklommen. En ook had ik van de kleine dingen in het leven genoten, de alledaagse dingen. Ik had vaker naar de hemel gekeken.

Als ik hier weg kon, zou ik een nacht op mijn eigen matras onder mijn eigen dekbed slapen, zonder stijfsellucht en niet in de houding waarin een verpleegkundige me had neergelegd, half overeind tegen een stel kussens, maar gewoon zoals ik verdomme wilde liggen. Als ik dan 's nachts wakker werd van een geluid, zou ik niet doodsbang zijn in het donker omdat ik me kon

verdedigen. 's Ochtends zou ik me naar een slapende Bea keren en een tijdje naar haar kijken voordat ik haar wakker maakte. Ze zou op me komen zitten om met die hongerige lippen van haar mijn mond te overweldigen. Van het een zou het ander komen en achteraf zou ik het bed onopgemaakt laten.

Ik zou een broodje bacon maken: knapperig, hartig vlees op zachte, witte sneetjes vloerbrood. Met *brown sauce*. Het hele appartement zou naar gepofte noten en bijna verbrande suiker ruiken van de verse koffie in de cafetière. Er zou ijskoud appelsap staan. Bea zou me een kom verse, felroze grapefruit aanreiken, zo zuur dat mijn gezicht ervan vertrok. Ik zou in de regen lopen, nee, rennen. Ik zou aan één stuk door praten.

Sinds ik met stomheid ben geslagen heb ik ontzettend veel te zeggen.

Ik lever een continue strijd, al sinds ik in het ziekenhuis wakker werd. Maar ik sta niet steeds aan dezelfde kant. Voordat de hele situatie met Bea en de politie een gekkenhuis werd wilde ik een tijd lang niet verder leven. Niet dat ik het had opgegeven. In mijn hoofd ging de strijd verder, alleen voor een andere afloop.

Nadat ik voor mijn gevoel maanden achter elkaar mijn best had gedaan de medici te laten zien dat ik bij bewustzijn was, had geprobeerd allerlei lichaamsdelen te bewegen, mezelf tot praten of desnoods grommen te dwingen, was ik daarmee opgehouden. Wanneer ze me onderzochten, deed ik geen enkele poging meer te reageren. Ik had een nieuw doel: sterven. Ik hoopte dat ze me zouden laten gaan als ze vonden dat ik lang genoeg geen reacties vertoonde. Dat konden ze, wist ik nadat ik een paar keer had meegeluisterd met een gesprek tussen de medische staf en mijn vader. Ze konden de voeding stopzetten of me er bij een volgende infectie tussenuit laten knijpen.

Ik had meerdere redenen om daar de voorkeur aan te geven. Ik zou ze allemaal een dienst bewijzen. Daarmee bood ik Bea, papa en Philippa de gelegenheid om verder te gaan met hun leven. Ook als ik uit deze nachtmerrie ontwaakte, viel het dan te voorstellen dat ik zou kunnen lopen? Dat ik voor mezelf kon zorgen? Zelfstandig kon eten? Daar kon ik ze niet mee belasten.

Ik bezag het min of meer als zo'n keuze tussen leven en dood die je, naar ik had gehoord, soms moest maken wanneer het tijdens een klim flink misging; het kwam zelden voor, maar de verhalen waren er wel. Je diende je kalmte te bewaren, te beslissen wat het beste was voor jezelf en je klimpartner. Het was afschu-

welijk om het touw van je maat door te moeten snijden en die daarmee waarschijnlijk de dood in te jagen, maar als je moest beslissen of er een te pletter viel of allebei, dan had je geen keus. En in theorie gold hetzelfde als het aan jou was om aan te geven dat het touw boven je moest worden doorgesneden, terwijl je wist dat je een dodelijke val zou maken maar het leven van je partner ermee redde. Zo keek ik ertegen aan. Ik sneed mijn touw door. Onder de gegeven omstandigheden was het de beste beslissing.

Het idee dat ik het verdiende om dood te gaan had zich in de maanden dat ik hier lag gaandeweg gevormd. Er was een reden dat het me allemaal was overkomen. Opsluiting in mijn lijf en mijn schuldgevoel was als vonnis uitgesproken. Het leed voor mij geen twijfel dat het om een straf ging; en mijn grootste misdaad was dat ik mijn moeder had vermoord.

Dat was mijn misdaad volgens Philippa; mijn zus stond erom bekend geen blad voor de mond te nemen. Mag ik als excuus aanvoeren dat ik destijds, toen mijn moeder ontdekte dat de kanker terug was, ‘pas achttien’ was? Waar papa de levenshoop van onze moeder aanwakkerde toen haar de tweede bestralingscyclus wachtte, hield ik haar handen in de mijne, keek haar in de ogen en liet me meeslepen in haar pijn en vertwijfeling. Als ik niet haar kant had gekozen, haar niet die langzame overgave had gegund, dan had ze, zoals we allemaal wisten, nog meer blaartrekkende behandelingen moeten ondergaan. Ze zou naar me hebben geluisterd.

Maar haar argumenten waren heel overtuigend. Ze wist heel zeker wat ze wilde. ‘Heb in hospice gewerkt,’ liet ze me nogmaals in haar stijve handschrift weten op het notitieblok waar ze continu mee rondliep. Praten vond ze te gênant vanwege het spraakgebrek waarmee ze was blijven zitten nadat er een stuk van haar tong was verwijderd en te pijnlijk vanwege de droge mond die ze aan uren bestraling had overgehouden. ‘Heb tal van mensen zien doodgaan,’ schreef ze. ‘Weet wat ik wil. Niet verder behandelen. Help het papa te zeggen.’

Hoe moest ik hem vertellen dat ze het opgaf? Hij was al een schim van zijn vroegere zelf. Ik klonk luid in die periode, in een huis waar verder iedereen leek te zwijgen. Papa had zijn toevlucht gezocht in thrillers, zijn gitaar en het nakijken van grote stapels aardrijkskundeproefwerken; de deur naar zijn werkkamer, die eerder altijd openstond, was stevig dichtgetrokken. Omdat hij er een bloedhekel aan had om via het schrijfblok met mama te praten, vermeed hij dat evenzeer als zij, draaiden ze, elk in hun eigen stille wereld, beleefd om elkaar heen en ontweken moeilijke gesprekken. Hoe moest ik de boodschap overbrengen dat zijn vrouw dood wilde? Philippa, die zich aan zijn kant had geschaard, was in een bitter, ziedend zwijgen weggezonden. Ze was veertien toen mama ziek werd en zestien toen mama stierf; je kwam er moeilijk achter in welke mate haar reactie aan mama's ziekte lag en in welke mate die toch zou zijn gekomen met haar volle inzet van puberale humeurigheid. Het ging van zitten chagrijnen op haar kamer tot schreeuwen tegen iedereen in huis. Mama werd niet gespaard, leek eigenlijk het meest te verduren te krijgen. Het was moeilijk hen samen te zien: Philippa die mama het leven extra zuur maakte door haar per se geen knuffel te geven, haar met onverholen haat aan te kijken, te eisen dat bepaalde kleren moesten worden gestreken, iets anders te willen eten dan wij en op onze maandelijkse gezinsavond een andere dvd te willen kijken dan was afgesproken. Mama had ongelooflijk veel geduld, en wanneer ik in haar ogen naar tranen zocht, had ze die altijd koppig weten in te houden.

Ik had die mate van tolerantie bepaald niet. Zo had mama tijdens het avondeten een keer een briefje over tafel naar Philippa geschoven met de vraag: 'Hoe is het met Jenny?'

Uit het niets schimpte Philippa toen met rollende ogen: 'Je kunt mijn rug op. Ik meen het, je kunt mijn rug op.'

Woest liep ik achter haar aan naar haar kamer. Dat verdiende mama niet. Ik negeerde haar protesten en gooide de deur open. 'Godsamme, Phil, wat is dat nou?'

‘Laat me met rust.’ Ze hilde, veegde haar tranen weg met de mouw van haar hoody.

‘Waarom doe je zo tegen haar?’

‘Weet je wel wie Jenny is?’ vroeg ze terwijl ze op haar bed ging zitten en een tijdschrift dat er lag begon door te bladeren. ‘Ze was een vriendin van de debatclub. Waar ik dus niet meer heen ga omdat papa dinsdagavond altijd met mama naar acupunctuur moet. Dat moet ze toch snappen? Ik zie Jenny al maanden niet meer, door haar.’

Ik keek om me heen, naar de filmposters van *Cruel Intentions* en *Never Been Kissed*, haar teddyberen van vroeger die nu op de grond lagen, de boeken voor geschiedenis op haar bureau, op zoek naar iets waardoor ik haar egoïsme zou kunnen begrijpen. ‘Vind je de debatclub belangrijker dan dat mama beter wordt?’

‘Jij hebt er geen moeite mee. Jou kan het niks schelen dat alles anders is sinds ze ziek is. Een paar dagen geleden zag ik papa huilen. Heb jij hem dat ooit zien doen? Dat deed hij niet eens toen omie en opa doodgingen. Hij voelt zich hartstikke rot en dat komt door mama.’ Ze gaf een mep op het omslag van het tijdschrift, alsof dat me zeker zou overtuigen.

Ik ging op haar bureaustoel zitten en streek over haar opengeslagen leerboek. ‘Dat komt niet door haar,’ zei ik. ‘Het ligt niet aan haar. Het ligt aan de kanker. Als iets de schuld moet krijgen, geef dan die de schuld.’

Ze trok de kaft van het tijdschrift, scheurde hem in reepjes en mikte die in de prullenbak bij mijn voeten. ‘Maar kanker kun je niet vastpakken, toch? Daar kan ik niet tegenaan schreeuwen. Die kan ik niet zien.’ Ze keek me aan, scheurde zonder te kijken nog een bladzij uit het tijdschrift en maakte er een prop van zonder haar ogen van me af te wenden.

Toen ik de dag erop mama met het onkruid hielp – tot een paar weken voor haar dood hield ze haar tuin trouw bij – pakte ze het blok uit haar schortzak. ‘Zonnebrandcrème,’ schreef ze. Ik stond op van mijn kniemat om het spul te halen. Ze had een hoge fac-

tor nodig om het langgerekte litteken in haar nek, het resultaat van de operatie waarmee tegelijk met een stuk van haar tong de lymfeklieren daar waren weggehaald, tegen de augustuszon te beschermen. Ik liep al over het gras naar het huis toen ik haar iets hoorde zeggen. Schor, verwrongen, maar niet mis te verstaan: 'Alex.' Ik draaide me om, waarna ze me wenkte. Terwijl ik op haar afliep, begon ze opnieuw te schrijven. 'Vraag Phil of ze het komt brengen,' schreef ze. 'Neem een pauze. Zij helpt wel.'

Ik schrok terug. 'Ik weet niet of ze dat wel wil, mam.'

'Vraag het,' schreef ze.

Ik zuchtte. Ik zou haar het liefst een teleurstelling besparen.

Geknield onder de appelboom lachte ze me toe en schreef: 'Maakt niet uit. Zo is ze nu eenmaal. Ik snap het wel. Vraag maar. Misschien komt ze.'

Maar toen ik Philippa de boodschap overbracht, weigerde ze achter haar bureau vandaan te komen. Ze sloeg haar ogen ten hemel en zei dat ze het te druk had met haar huiswerk.

De volle twee jaar dat onze moeder ziek was, deed ze zo. Hoe zou zij het opnemen als ik haar vertelde dat mama niet verder behandeld wilde worden? Ergens was ik bang dat ze blij zou zijn, bang dat ze mama zelfs zou zeggen dat ze haar graag zou zien vertrekken.

Ik liep mezelf enkele dagen te kwellen met de vraag hoe ik het ze zou vertellen. Ik had altijd al last van uitstelgedrag, vooral wanneer het ging om het overbrengen van slecht nieuws. Zonder die eigenschap had ik mezelf en de mensen om me heen een hoop leed kunnen besparen. En Bea had ik sommige dingen ook meteen moeten zeggen, dingen van de laatste weken voor het ongeluk. Voor dat laffe getreuzel heb ik de afgelopen maanden de prijs betaald.

Uiteindelijk is het me uit handen genomen. Ze stond onder de douche toen mijn vader een van haar schrijfblokken doorbladerde. Hij kwam op een blad terecht met in vette blauwe viltstiftletters: 'Niet verder behandelen. Help het papa te zeggen.' Ik zat

in de huiskamer tv te kijken toen hij binnen kwam benen en het blok op mijn schoot gooide met de vraag: ‘Wanneer zou ik het te horen krijgen?’ Zijn rood aangelopen gezicht glom van het zweet en hij ademde snel en kort. ‘Dat gaat niet gebeuren,’ zei hij, toen een antwoord uitbleef. Hij griste het blok uit mijn handen en liep de kamer weer uit. De deur naar zijn werkkamer viel met een klap dicht. ‘Dat gaat niet gebeuren!’ Het kwam er schreeuwend uit; zo veel kabaal had ik hem nog nooit horen maken. Ik zette de tv op *mute*, liep geruisloos de gang op en hield mijn oor tegen zijn deur. Ik hoorde alleen het geluid van bladen papier die van hun metalen spiraal werden losgerukt: mama’s schrijfblok. ‘Dat kun je ons niet aandoen, Diane,’ riep hij luid, waarna het weer stil werd in huis. Philippa was onder aan de trap verschenen, benieuwd naar de commotie. Ik sleurde haar mee de huiskamer in en zette haar naast me op de bank neer. Uiteindelijk was ze toch niet blij. ‘Dat kan ze niet maken,’ zei ze met wijd opengesperde ogen. ‘Daar gaan de dokters niet mee akkoord.’

‘Ze moeten wel.’ Ik sloeg mijn arm om haar heen. ‘En wij moeten haar wens respecteren.’

Ze schoof van me weg. ‘Gaan we niet doen,’ zei ze. ‘Vind jij het dan wel goed?’

Ik knikte, zonder haar aan te kijken.

‘Wat mankeer jij? Je mag haar niet dood laten gaan. Met die bestraling komt ze er deze keer heus wel bovenop.’ Ze stond op, maar bleef doorratelen. ‘Papa praat haar wel om. Alsjeblieft, je moet haar tegenhouden.’ Ze begon te huilen. ‘Ik wil gewoon mijn oude mama terug,’ zei ze met een klein stemmetje. Het lukte me nog steeds niet haar aan te kijken. ‘Ik wil dat alles weer als vroeger wordt.’

De eerste maanden dat ik in het ziekenhuis lag hadden die pijnlijke taferelen in mijn hoofd gekolkt. Ik wist zeker dat dit mijn straf was.

Met de keuze voor de dood aanvaardde ik uiteindelijk mijn lot. Ik moest boeten voor alles wat ik had uitgericht.